

Nr 888

Av herr Munktell och fru Gärde Widemar, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 171, med förslag till lag med förbud i vissa fall mot rundradiosändning på öppna havet m. m.

(Lika lydande med motion nr 734 i Första kammaren)

Internationella telekonventionen 1959 innehåller regler om hur samarbetet på telekommunikationernas område skall bedrivas mellan staterna. I konventionens artikel 14 punkt 2 (193) stadgas att konventionens regler kompletteras av fyra administrativa reglementen, som äger bindande verkan för alla medlemmar, nämligen telegrafreglementet, telefonreglementet, radioreglementet och tilläggsradioreglementet. I radioreglementet finns ett stadgande, enligt vilket det är förbjudet att utanför nationellt territorium upprätta och driva rundradiostationer.

Fråga har uppkommit om karaktären av dessa bestämmelser. I propositionen nr 171 synes departementschefen hävda den uppfattningen att konventionen förpliktar Sverige till ingripande av den art, som det i propositionen innefattade lagförslaget upptager med långtgående kriminalisering. Om denna uppfattning är riktig, måste konventionen anses vara av sådan art, att den enligt regeringsformen § 12 skolat framläggas för riksdagen för godkännande. Uppenbarligen har emellertid Kungl. Maj:t tidigare bedömt konventionen icke ha sådan karaktär, när denna den 16 december 1960 ratificerades av Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande. Vad angår de till konventionen hörande reglementena synes det, av ett senare Kungl. Maj:ts beslut, som om Kungl. Maj:t ej ansett dessa innefattade i nyssnämnda ratifikationsbeslut. Först den 14 april 1961 »godkände» nämligen Kungl. Maj:t radioreglementet, som för Sveriges vidkommande trädde i kraft den 1 juli 1961. Man kan emellertid fråga sig om ej de fyra reglementena automatiskt innefattats i ratificeringen av konventionen. Detta synes framgå såväl av konventionens ordalydelse (artikel 14 nr 193) som av ratifikationshandlingen. I så fall framstår »godkännandet» av radioreglementet den 14 april 1961 i en egendomlig dager.

Otvivelaktigt torde — såvitt nu är i fråga — Kungl. Maj:ts första bedömande vara det riktiga. I konventionen eller reglementet kan icke inläggas någon förpliktelse att vidtaga åtgärder av det slag, som innefattas i lagförslaget. I konventionens artikel 21 stadgas fastmera uttryckligen, att konventionen endast ålägger medlemsstat förpliktelser med avseende å stationer, som upprättas eller drives av staten själv eller av auktoriserade före-

tag på telekommunikationernas område. Denna förpliktelse torde Kungl. Maj:t kunna fullgöra med tillhjälp av administrativa föreskrifter utan riksdagens medverkan. Hade konventionen innefattat mera omfattande förpliktelser, hade Kungl. Maj:t haft skyldighet att före ratificeringen förelägga riksdagen förslag till de lagbestämmelser, som skulle erfordrats till fullgörande av dessa. Redan i det förhållandet, att Kungl. Maj:t först nu, sedan konventionen varit i kraft någon tid, föreslår åtgärder i syfte att upprätthålla konventionens regler ligger ett medgivande att konventionen icke i och för sig innehåller bestämmelser, som kräver lagstiftningsåtgärder från svensk sida. De i propositionen åberopade rekommendationerna kan ej i och för sig skapa några folkrättsliga förpliktelser. Statsrådet Kling uttalade i Nordiska rådet den 22 mars 1962, att det är varje lands skyldighet att träffa föranstaltningar för att skaffa respekt för ovannämnda förbud i radioreglementet. Som framgår av det föregående kan därvid i allt fall icke bli tal om skyldighet att vidtaga åtgärder av sådant slag, som föreslås i propositionen. Någon folkrättslig skyldighet för medlemsstaterna att i intern rätt generellt kriminalisera verksamhet som drives i strid mot förbudet föreligger alltså icke. Frågan blir därför, om de föreslagna åtgärderna är ur svensk och nordisk synpunkt önskvärda eller behövliga.

Lagstiftningens ändamål uppgives vara att förhindra störningar från radiostationer, vilka för sina sändningar begagnar våglängder, som enligt de förutnämnda internationella överenskommelserna tilldelats visst land, och vilka sänder från öppna havet eller i luftrummet däröver. Otivelaktigt utgör sändningar från radiostationer, som utan särskilt tillstånd begagnar våglängder, vilka ej tilldelats dem, ett internationellt problem. Därvidlag spelar emellertid de stationer, som sänder från öppna havet eller luftrummet däröver, en tämligen begränsad roll. Det finns för närvarande på mellanvågsbandet ungefär 500 stationer, vilka sänder på ej tilldelade våglängder. På snart sagt varje våglängd finns sådana stationer, ofta flera på varje våglängd. Flertalet av dessa stationer är belägna inom staters territorier, vilka är medlemmar av internationella teleunionen och sålunda bundna av telekonventionen. Veterligen har ingen av dessa stater inskridit med åtgärder i syfte att hindra sådana sändare att fortsätta verksamheten.

Om man verkligen vore intresserad av att komma till rätta med de ovan berörda förhållandena, måste hela problemet tagas upp på bred internationell front. I första hand måste då uppmärksamhet ägnas åt de landbaserade stationerna, som utgör det egentliga problemet.

I propositionen lämnas icke någon redogörelse för i vilken omfattning sändningar försiggår från radiosändare på öppna havet, oaktat i 3 § lagförslaget förbindelse med sådana sändare föreslås kriminaliserade i vid omfattning. Som exempel på dylika sändare kan nämnas en amerikansk propagandasändare, vilken är stationerad i Medelhavet. Denna lär vara så stark, att den kan tänkas förorsaka störning i Sverige och sålunda komma in under reglerna i 1 och 2 §§ lagförslaget. Varje svensk, som skulle komma att medverka i dylika stationers sändningar på sådant sätt som angives i

3 § lagförslaget, skall bestraffas härför. Detsamma gäller i princip också varje utländsk medborgare, låt vara att fråga om åtal i sådant fall skall prövas av Kungl. Maj:t. Det bör understrykas, att Nordiska rådets omtalade rekommendation, som åberopas till stöd för lagförslaget, icke torde omfatta dessa sändare då där endast talas om sändning avsedd att mottagas i de nordiska länderna. De danska och norska lagförslagen går icke heller så långt som det svenska i nu förevarande avseende.

Vad ett medlemsland efter radioreglementet har att göra därest störningar från en radiostation utanför staten skulle förekomma, är att anmäla förhållandet till den internationella frekvensregleringsbyrån. Några störningar synes hittills icke ha förekommit i Sverige från de stationer, varom närmast är fråga. I allt fall har några dylika anmälningar icke gjorts från svensk sida.

Sammanfattningsvis kan sägas att lagförslaget begränsat och tämligen slumpartat ingriper mot sändningar, som sker utanför den internationella våglängdstilldelningen. Då det därtill kan fastslås, att de radiostationer, som enligt propositionen utgör anledning till lagförslagets framläggande icke har någon störande effekt, är lagförslagets egentliga syfte uppenbarligen icke att skapa ordnade förhållanden beträffande våglängdsfördelning och förhindra radiostörningar. Det egentliga syftet torde fastmera vara — såsom lagrådet antytt — att värna de nationella radiomonopolen. Den förändring, som vidtagits i lagtexten efter lagrådets granskning, kan icke fördölja detta förhållande. Detta framgår så mycket tydligare, som motsvarande förändringar ej gjorts i de danska och norska lagförslagen, med vilka det svenska avses skola bilda en enhet.

Lagförslaget går mycket långt i fråga om kriminalisering av åtgärder vidtagna utanför svenskt territorium. Traditionellt bestraffas i Sverige i sådant avseende endast gärningar av svenska medborgare och gärningar riktade mot svenskt intresse. Nu vill man kriminalisera en rad gärningar som helt faller utanför denna ram. Detta allmänna spörsmål behandlas i det brottsbalkförslag, som för närvarande ligger på riksdagens bord. Uppenbarligen bör ett lagförslag i föreliggande angelägenhet anpassas till de allmänna regler, som brottsbalken kan komma att innehålla om svensk strafflagstiftnings tillämpning i rummet.

På angivna skäl får vi hemställa,

att riksdagen måtte avslå proposition nr 171.

Stockholm den 15 maj 1962

Henrik Munktell

Ingrid Gärde Widemar